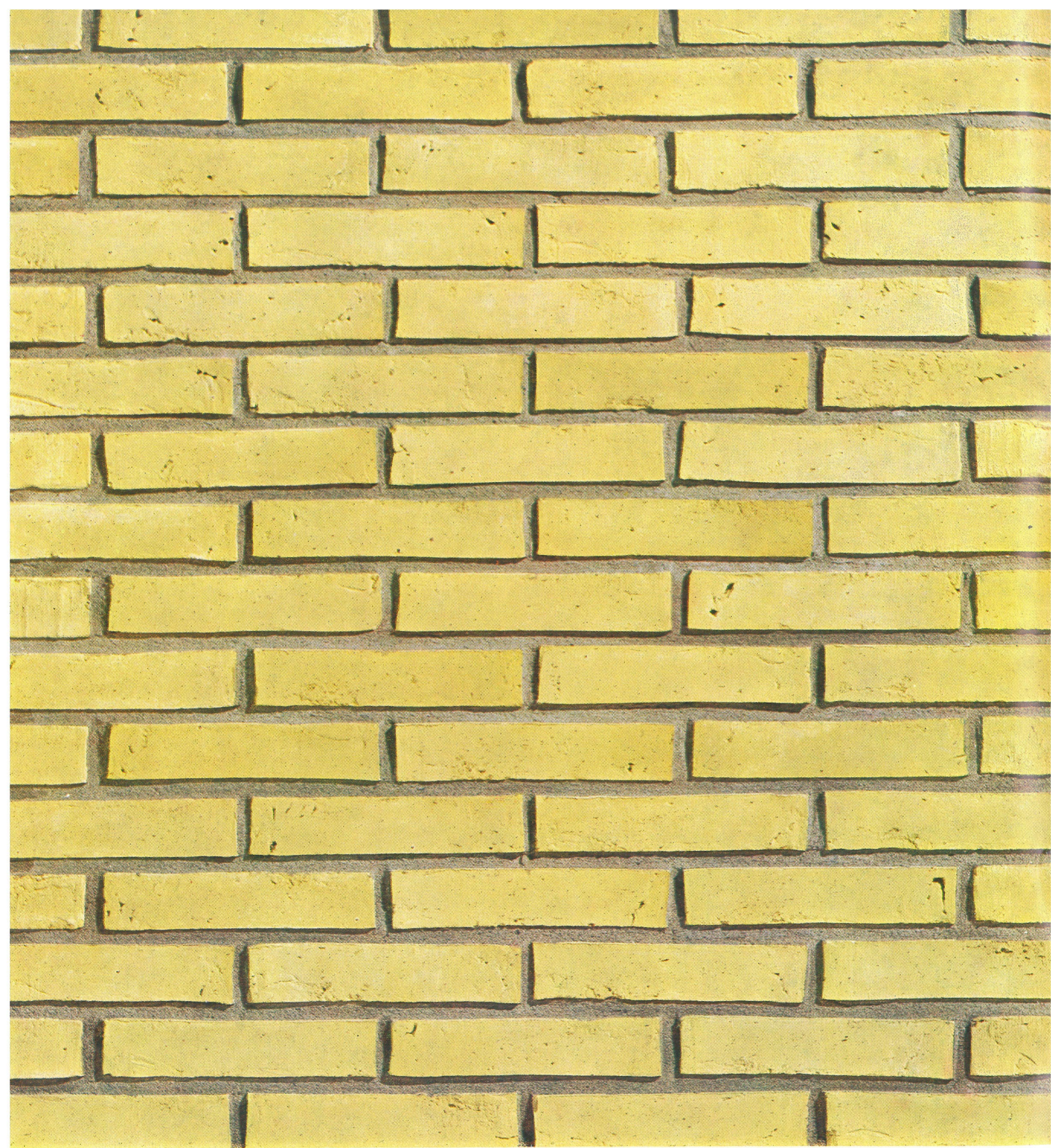

TEGEL TEGEL TEGEL TEGEL

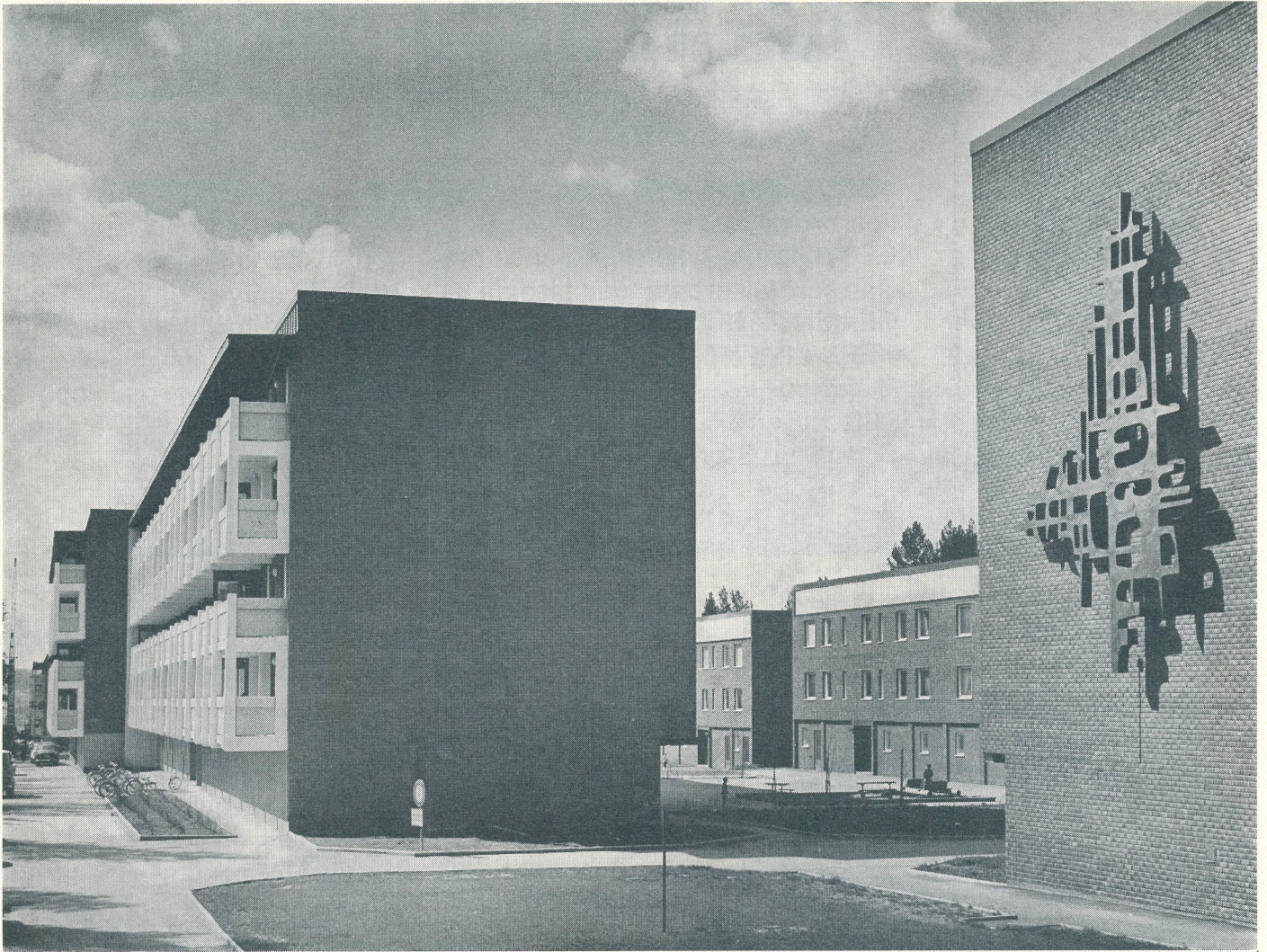
Nytt!

Gult handslaget från Lomma

Tillverkare: AB Lomma Tegelfabrik. Märke: LO
Ensamförsäljare: AB Tegelcentralen i Skåne
Färg: Gult fasadtegel. Yta: Handslagen
Format: 250x120x65 mm
250x120x50 mm

Utformning:
Viktklass:
Hållfasthetsklass:

Massivt
1,7
450 kg/cm²

Fasadtegel

Rött
Rödbrunt
Brunt

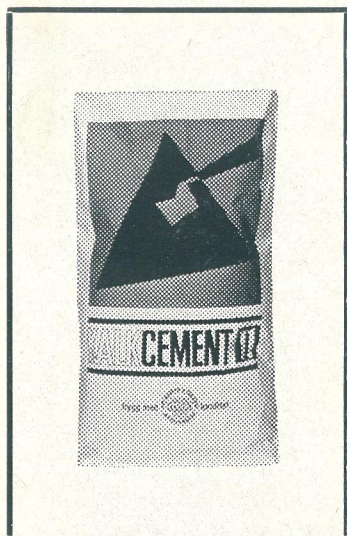
7,5 X 25
6,5 X 25
5,0 X 25

Ytbehandling:
sandad
spånad

Vålbackens Tegelbruks AB

Prästgatan 24
831 00 ÖSTERSUND

Tel. 063/113 85
137 55

OAXENS ABCD-bindemedel

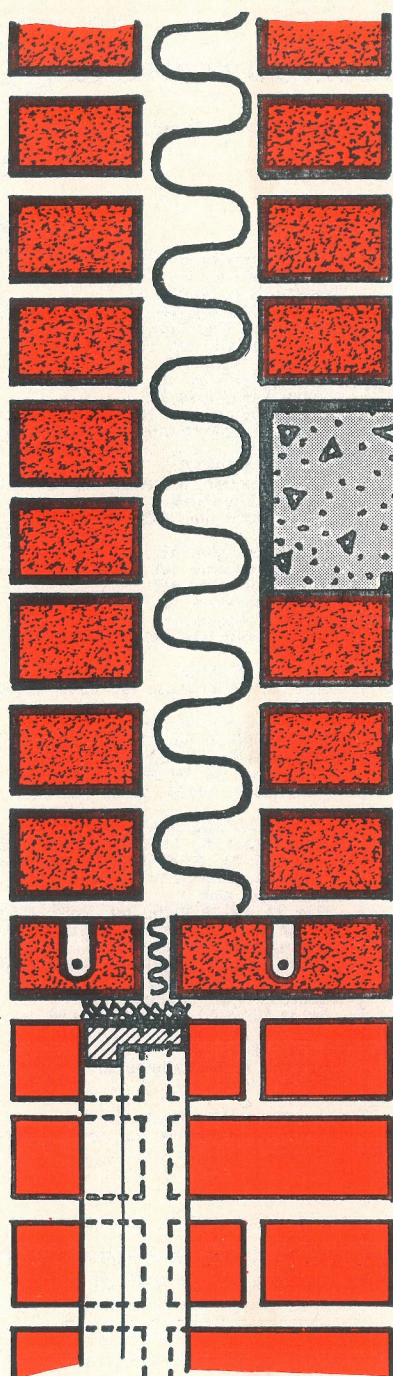
nu både som KALKCEMENT och MURCEMENT

ABCD-bindemedel för bruk användes som enda bindemedel i samtliga bruksklasser A, B, C och D. Sandmängden varieras från 1:2½ till 1:9. Det blir ett ekonomiskt bruk med ABCD-bindemedel.

Den som vill arbeta med färdiga kalkcementblandningar väljer KALKCEMENT-ABCD (nu i 25 kg:s säckar), den som föredrar murcement väljer LIMENT-ABCD. Karta-Oaxen kan leverera **båda** kvaliteterna. Rekvirera vår broschyr "Nya vägar för brukstillverkning", och vår "BRUKSTABELL". Ytterligare upplysningar från AB Karta & Oaxen, Box 9085, Stockholm 9, tel. 08/81 0240.

bygg med kvalitet

**FÖRENKLA
FÖRBÄTTRA
FÖRBILLIGA**
tegelbyggandet

med

**SPÄNN-
ARMERADE
TEGELSKIFT**

Oberoende av tegelsort och fabrikat kan Ni alltid erhålla tegelskift med förspänd armering till Edert bygge.

Vidtala Eder tegelleverantör eller kontakta oss för ytterligare information.

Broschyr och prislista kan rekvireras från oss eller från de flesta mellansvenska tegelbruk och större byggmaterialaffärer.

För teknisk information:

SKÖLDINGE BYGGELEMENT AB

BOX 9, SKÖLDINGE

TEL. 0157/502 07, 500 51

TEGELBRUK ANSLUTNA TILL SVERIGES TEGELINDUSTRIFÖRENING

Fr=rött fasadtegel, Fg=gult fasadtegel, Fgr=gult och rött fasadtegel, M=murtegel,

R=dräneringsrör, S=spiktegel, T=taktegel, Tg=gult taktegel

Almnäs Bruk AB ² 544 00 Hjo, tel. (0503) 160 05 Fr, M, R	Högs Tegel AB ¹ 244 00 Kävlinge, tel. (046) växel 14 04 00 [Hög, Löddeköping] Fg, M	Skurups Tegelbruk AB ¹ 274 00 Skurup, tel. (0411) 402 86, 406 25 Fgr, M
Arboga Tegelbruk AB 732 00 Arboga, tel. (0589) 100 60 M, R, T	Karleby Tegelbruk 590 40 Kisa, tel. (0494) 101 18 Fr, M, R	Slottsmöllans Tegelbruk ¹ 305 90 Halmstad, tel. (035) 11 80 54 Fr
AB Bara Tegelbruk ¹ 230 40 Bara, tel. (040) 44 71 84, 44 71 85 Fg, M	AB Kaniks Tegelfabrik ¹ 230 51 Flädie, tel. (046) 470 24, 470 09 .. Fgr, M	AB Storviks Tegelbruk 812 00 Storvik, tel. (0290) 100 44 Fr, M
AB Fajans Tegelbruk Box 5, 311 00 Falkenberg, tel. (0346) 101 17, 102 77 Fr, M, R	Klippans Tegelbruks AB ¹ Storgatan 34, 264 00 Klippan, tel. (0435) 100 65 Fr, M, R	Strandnäs Tegelbruk 260 14 Glumslöv, tel. (0418) 700 50 Fg, M
Falkenbergs Tegelbruks AB Tegelbruksvägen 16, 311 00 Falkenberg, tel. (0346) 144 30 Fr, M, R	Kvänums Tegelbruks AB ² 530 20 Kvänum, tel. (0512) 920 24 M, R	Sundby Tegelbruks AB V. Trädgårdsgatan 11 A, 111 53 Stock- holm, tel. (08) 10 72 08, 10 72 23 [Stallar- holmen] M
Finsta Tegelbruk 760 34 Finsta, tel. (0175) 601 20 M, R, T	AB Lomma Tegelfabrik ¹ Prästbergavägen 41 A, 234 00 Lomma, tel. (040) 46 20 02, 46 20 04 Fg, M	Sundsviks Bruk AB ³ 150 22 Nykvarn, tel. (0755) 460 60, 460 61 Fr, M
AB Forssa Tegelbruk 510 35 Bollebygd, tel. (033) 850 39, 851 40 Fr, M	Mariedals Tegel AB ² 530 60 Lundsbrunn, tel. (0511) 571 08 .. M, R	AB Säfte Tegelbruk 661 00 Säfte, tel. (0533) 101 91, 114 91 .. Fr, M, R
AB Förenade Tegelbruken c/o Sala Tegelbruk AB Box 3, 733 00 Sala Fr, M	Mariesjö Tegelbruk ² Drottninggatan 10, 541 00 Skövde, tel. (0500) 123 28 Fr, M, R	Tegelbruket Oden AB 340 32 Grimslöv, tel. (0470) 520 32 Fr, M
AB Försökstegelbruket ¹ 233 00 Svedala, tel. (040) 40 11 40 Fr, M, T	Minnesberg Tegelbruks AB ¹ Minnesberg, 233 00 Svedala, tel. (040) 48 52 40, 48 52 50, 48 52 55 Fgr, M	Tjärby Tegelbruks AB 310 23 Genevad, tel. (0430) 700 10 Fr, M, R
Gotlands Nya Tegelbruks AB Box 146, 621 00 Visby, tel. (0498) 154 50 [Havdhem] Fgr, M, R	AB Nyby Tegelbruk ³ Box 93, 733 00 Sala, tel. (0224) 140 55 [Tegelbruket Jugansbo, tel. (0224) 520 12] T	Trönninge Tegelbruks AB 310 30 Trönninge, tel. (035) 400 06 Fr, M
Gåfvetorps Tegelbruk, Box 11 342 00 Alvesta, tel. (0472) 401 18, 402 28 Fr, M	AB Orresta Tegelbruk Orresta, 725 90 Västerås, tel. (0171) 431 70 R	AB Vara Tegelbruk Box 93, 534 00 Vara, tel. (0512) 100 32, 101 50 M, R
Haga Tegel AB ³ 199 00 Enköping, tel. (0171) 333 35 Fr, M	Påboda Tegelbruksförening u. p. a. 380 12 Söderåkra, tel. (0483) 213 47 R, T	Vittinge Tegelbruks AB 740 42 Vittinge, tel. (0224) 612 80 R, T
Hagaströms Tegelbruks AB Centralplan 5, 803 51 Gävle, tel. (026) 12 00 58, Hagaström, tel. (026) 19 73 38	Rögle Tegelbruk ¹ AB P. Olsson & Co, 252 21 Hälsing- borg, tel. (042) 12 07 50 [Rögle] Fg, M	Välbackens Tegelbruks AB Prästgatan 24, 831 00 Östersund, tel. (063) 113 85, 196 65, 137 55 [Brunflo] .. Fr, M, R
Hallsbergstegel AB Fack 39, 694 00 Hallsberg, tel. (0582) 111 35 Fr, M	Sala Tegelbruks AB ³ Box 3, 733 00 Sala, tel. (0224) 131 60 .. Fr, M	AB Waksala Tegelbruk ³ Hjärnegatan 10, 112 29 Stockholm, tel. (08) 50 55 33, 50 05 74 [Brillinge, Upp- sala, tel. (018) 12 14 60 -61 -62] Fg, M
AB Harge Bruk 690 43 Hammar, tel. (0583) 700 74, 703 76 Fr, M	Salsta Tegel KB ³ 740 33 Vattholma, tel. (018) 500 42, 500 27 Fg, M	Walla-Tegel AB ³ Box 13, 640 23 Valla, tel. (0150) 605 00 [Valla Tegelbruk, Valla; Sköldinge Tegel- bruk, Sköldinge] Fr, M, R
AB Heby Tegelverk 740 40 Heby, tel. (0224) 307 10 R, T	Sennans Tegelbruk ¹ AB P. Olsson & Co, Hälsingborg, tel. (042) 12 07 50 [Sennan] Fr, M	Fabr. för arm. tegelskiift, 640 24 Sköl- dinge, tel. (0157) 502 07, 500 51
HTH Industrier AB 598 00 Vimmerby, tel. (0492) 120 60 [Hults Tegelbruk, Hycklinge, tel. (0494) 310 09, 311 58] Fr, M, R	Skara Tegelbruk AB ² 532 00 Skara, tel. (0511) 101 71, 102 97 .. Fr, M, R	Weberöds Nya Tegelbruks AB ¹ 240 14 Veberöd, tel. (046) 804 50 Fr, M, R
Hyllinge Tegelbruk 260 61 Hyllinge, tel. Hälsingborg (042) vx 424 00, ordersektionen Fr, M		AB Åby Tegelbruk Box 18, 186 00 Vallentuna, tel. (0762) 243 65, 244 09 M
Hälltorps AB ² 530 42 Vinninga, tel. (0510) 502 35 M, R		Östra Grevie Tegelbruk AB ¹ 230 17 Östra Grevie, tel. (040) 48 70 06, 48 73 72 Fgr, M
Högsby Tegelbruk, Box 23 570 70 Högsby, tel. (0491) 201 11, 205 61 M, S, T		

¹ Ensämförsäljare: AB Tegelcentralen, Postbox 17118, 200 10 Malmö, tel. (040) 734 20.

Försäljning genom:

² Västgötategel AB, Torggatan 17, 541 00 Skövde, tel. (0500) 158 73, 158 07, 150 73.

³ Tegelbrukens Försäljnings AB, Norrlandsgatan 11, 111 43 Stockholm, tel. (08) 23 31 15.

OMSLAGSBILDEN

visar ett trapphus i ett loftgångshus i det nya bostadsområdet Odensala i Östersund. Invändigt har trapphusen en beklädnad med fulltegel på högkant. Mellan teglet och den trappomslutande betongväggen ligger en mineralullsskiva för ljudisolerings skull.

Odensalaområdet presenteras på sid. 10-13.

Foto: Teve-bild, Östersund

TEGEL

Organ för
Sveriges Tegelindustriförening

Årgång 58 Nr 2 1968

Redaktör och ansvarig utgivare:
Civiling. Reinhold Elgenstierna

Redaktionssekr.: Jan Juhlin

Tegel utkommer med 4 nr per år

Intresserade får tidskriften kost-
nadsfritt

Eftertryck med angivande av
källan är tillåtet

Tryck: AB R. W. Statlander,
Stockholm 1968

INNEHÅLL

Något om färg och hus Av arkitekt SAR Holger M Lundquist, Malmö	1
Tysk redovisning av europeiskt elementbyggeri	5
1½-stens bärande väggar i nytt kontorskom- plex för Sandvikens Jernverk Av arkitekt Karl G. H. Karlsson, Stockholm	6
Ny stadsdel i tegel vid Storsjön Av arkitekt SAR Lars Rimfors, Göteborg	10
Västgötategel AB – nytt bolag med gamla traditioner	14
Smakfull tegelmonter vid utställningen R 68	16

TEGELS REDAKTION: TEL. 08/23 16 90 DROTTNINGGATAN 99, 113 60 STOCKHOLM

NÅGOT OM FÄRG OCH HUS

Av arkitekt SAR Holger M Lundquist, Malmö

Det hela började med naturfärgerna. Sålunda antog skogens virke, som husen uppfördes av, med åldern en silvergrå ton. Enstaka stenhus uppfördes av den eventuella natursten som platsen ifråga kunde erbjuda, dessa fick då givetvis en stark integrering med landskapet. Det hela var föga sensationellt och underordnat omgivningen.

Så småningom infördes nya byggnadsformer i riket och därmed

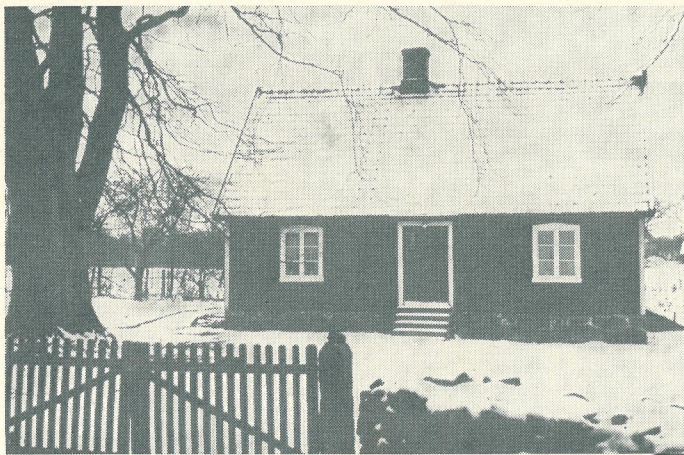
ändrades möjligheterna till färgsättning. Tegel blev vanligt till rikemännens hus. Vanligt folk, som alltid har en benägenhet att ta efter de besuttna, började använda ett färgämne, som i stora kvantiteter utvanns i Falu gruva. Rödmull eller som det också kallas Falu rödfärg.

Än i dag säljs denna förträffliga produkt utomlands efter samma recept och under samma namn.

DEN RÖDA STUGAN

Bondstugorna blev rödfärgade och kunde därmed påstås likna de fina tegelhusen i städerna. Den mörka röda färgtonen var perfekt, den överensstämde väl med skogens mörka grönska och på vintern bröt den av effektfullt mot snön. På köpet fick man en impregnering men även så småningom en något föraktfull inställning till "den röda stugan med vita knutar", ett i våra dagar gångbart Hötorgsmotiv.

Nya intryck kom utifrån. I sydliga länder hade man observerat de vackra vita marmorbyggnaderna. Det var renässansens palats. Den vita färgen fanns sedan länge i medelhavsländerna, den var helt enkelt klimatologiskt betingad. De vita husen var värmereflekterande och därmed synnerligen lämpliga under den heta solen. Än i dag ser vi som turister i södern med förundran på de vita huskonglomeraten, ofta klängande sig fast vid branta bergssluttningar. Alltid lika fräscha och nykalkade. Hade det nu funnits någon logik i det hela, borde husen här i den kalla nord målat svarta, värmeabsorberande.

Den röda stugan

NÅGOT OM FÄRG...

Herrgården

I Frankrike uppfördes på 1700-talet palatsen av fransk kalksten, som är något gulaktig, med hörnkedjor och fönsteromfattningar av vit marmor. Även detta tog man efter i vårt land, men när det ekonomiska klimatet kärvade till, fick man improvisera. Således uppstod den så älskade svenska "herrgården", den gula mangårdsbyggnaden med sina vita knutar, gesimser och omfattningar. Ibland var den helt uppförd i trä och målad, ibland i tegel och putsad. Ett bestående ideal, vars djupa förankring i folket dokumenterats av den amerikanske författaren Erskine Caldwell. Det berättas i en av hans historier från Sydstaterna, hurusom svenska skogshuggare från bergen kommer ner på slättlandet för att tillbringa sommarhalvåret där. Bygdens befolkning skälver av skräck för de märkliga människorna, vilka varje säsong bygger sig ett tvåvåningshus av trä, som målas gult. Märkligt, för det vet ju

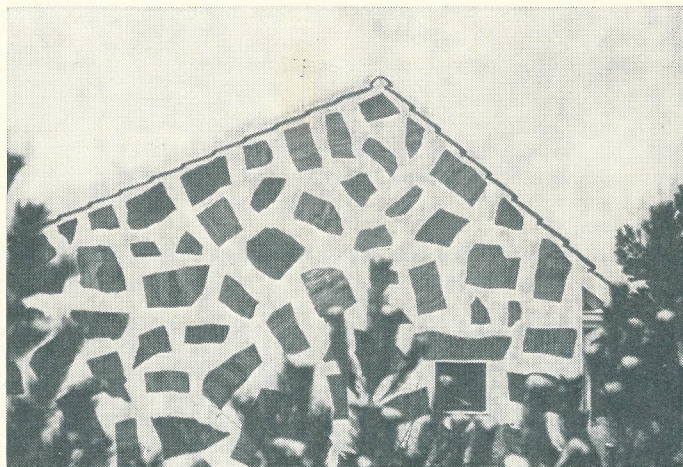
Korsvirkeshuset

envar att hus skall vara vita, resonerar de bofasta amerikanerna. Det kan nämnas att i Skåne, som långa tider hörde till Danmark, hade jämsides med ovan skisserade utveckling det s. k. klinehuset utformats. Det var alltså uppbyggt på en stomme, ett korsvirke, av ek med fyllningar av lera som kletades på ett flätverk av vidjor, vilka var inspända mellan ekbjälkarna. I mån av tillgång så infärgades väggarna med kalk och korsvirket tjärades. Varianter finns dels med rödfärgat korsvirke dels med guldfärgad puts. I

Tjocka mäktiga murar...

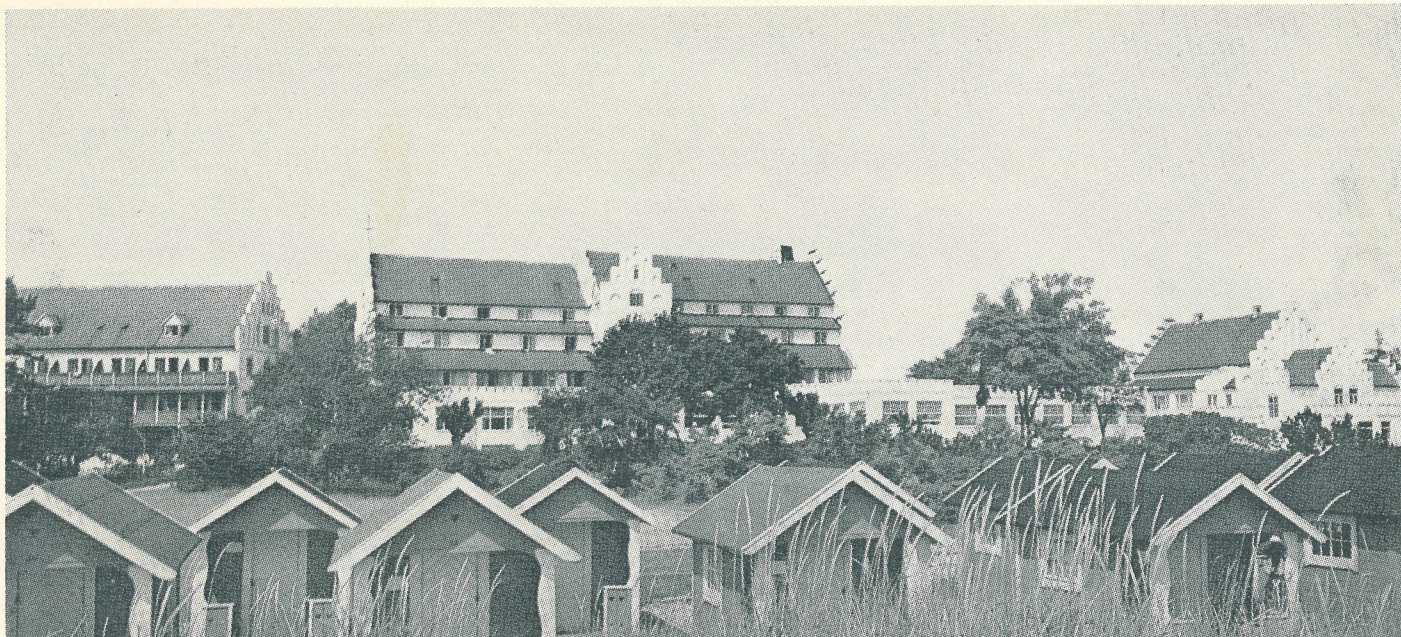
södra Sverige fanns även kullerstensväggen. Ur den brukade jorden hämtades materialet, stenbumlingar, reminiscenser från inlandsisens verksamhet. Dessa stenar lades i förband självfallet med de största nederst och mindre uppåt. Det blev tjocka mäktiga murar, där man vittade fogarna och på så sätt erhöill en fasad med ett starkt arkitektoniskt uttryck. I våra dagar kan man se exempel på försök till samma effekt, men där stenen endast är beklädnad och alltså bara ger en mönsterverkan, ett skralt fuskverk.

... eller endast beklädnad

BORGLIKNANDE BYGGNADER

Med de stämningar som låg i tiden på 1800-talet fick vi en uppsjö av varianter på fasadarkitektur. De romantiska nationella tongångarna medförde borgliknande byggnader i granit eller annan natursten med en våldsamt artikulerad fasad. Tegel användes flitigt och var lätt att excellera i med utsmyckningar och dylikt. Först fram vid Baltiska utställningen 1914 kom Ferdinand Bobergs vita arkitektur med en viss åtstramning, han hade bestående intryck från Chicago och "the white city", en utställning. Man minns

Falsterbohus hotell

väl ännu litet till mans Ernst Norlinds utställningsaffisch med storkarna och det strikta, enkla, vita tornet med trappstegsgavlarna. Ett stildrag som hämtats från Hansaområdet och som i Skåne fick efterföljare kanske främst i det namnkunniga Falsterbohus hotel.

I industrialismens spår växte storstäderna till stenöknar. Det blev slutna kvartersbildningar, ofta murade i tegel, fem våningar höga, som lades ut efter en rutnätsplan. Dessa ansågs så småningom osunda ur flera avseenden och man ville komma med något nytt. Så skedde också i och med funktionalismens genombrott här i landet 1930, då Asplunds Stockholmsutställning på allvar lanserade de nya teorierna. Ljus och luft skulle man ha, husen bröts loss från varandra och lades ut i rader i parklandskap.

1930 är man också tillbaka till den vita fasaden. Nu är det emellertid så att den ursprungliga "funkisfärgen" alls inte var vit utan en mycket svagt blekgrön färgton. Den dog rätt snart ut och vitt

förekom ofta, efter hand tillsammans med gula färgtoner och när vi har hunnit in på 40-talet så är beige den förhärskande kulören. Detta lär bero på att de klara ljusa färgtonerna så småningom antog denna odefinierbara nyans, beige. Det var således den naturliga nersmutsningen som åstadkom resultatet och det är väl tänkbart att krigsårens sparsamhet även tog sig uttryck vid färgsättningen av fasader. Man gjorde dem helt enkelt "skit"-färgade från början, beige.

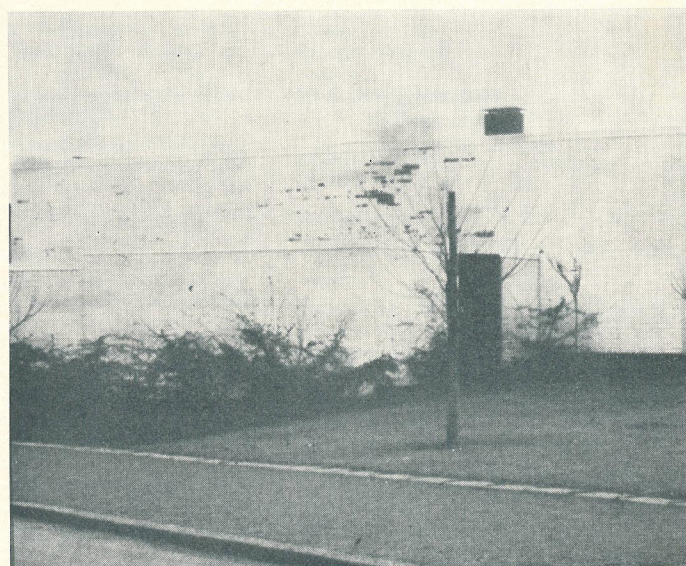
"DANSKT" INFLYTANDE

Tiden efter kriget har i det här skeendet präglats av en allmän osäkerhet. Det har gjorts försök med helt polykroma fasader. Konstnärer har jämsides med arkitekter försökt sig på abstrakta kompositioner, där byggnaders olika formelement som fönster, dörrar, balkonger etc. har ingått som delar av helheten. Nya material som plast, plåt, asbestcement har gett ökade möjligheter. Man vågar emellertid med bestämdhet påstå att när det gäller villor så tycks ett "danskt" inflytande ha gjort sig gällande. Folk har sett och hört om vitmålade tegelhus i Danmark med platta tak och mörkt bruna eller svarta snickerier.

Det har ansetts inne att bo "danskt" och vi har över hela landet fått dessa vitmålade tegelhus. En mycket märklig företeelse. I

Stockholmsutställningen

En företeelse som stagnerat?

Centrumanläggning med abstrakta kompositioner (Årsta centrum).

korthet kan den beskrivas sålunda; av ett underhållsfritt material, tegel, skaffar man sig ett icke underhållsfritt material, det målade teglet.

Man skall i detta sammanhang skilja på målade och putsade tegelväggar. En målad vägg bibehåller teglets mönsterverkan, medan en putsad eller slammad vägg får en helt annorlunda karaktär, putsen själv har ett värde. Det enda glädjande i detta sammanhang är att företeelsen tycks ha stagnerat. Folk kommer väl

snart, genom ett kostsamt underhåll på fasaderna, att inse det oriktiga i en sådan behandling.

Vid glesbebyggelse borde man för övrigt vara försiktig med ljusa, klara färgtoner. Det är ju så, att på långt håll kan man ej urskilja färgton utan endast skillnader i ljushet. En vit byggnad mot en fond av grönska kan verka ruinerande på helheten i landskapet. För att inte tala om vita hus i snö. Den vita färg, som inte ser smutsig ut mot nyfallen snö, finns helt enkelt inte.

TYSK REDOVISNING AV EUROPEISKT ELEMENTBYGGERI

"VORFERTIGUNG, Atlas der Systeme" är namnet på en för en tid sedan utgiven tysk handbok, som på 192 sidor redovisar större delen av i dag existerande system för elementbyggeri i Europa.

Samlingarna i boken omfattar enplans radhus, flerfamiljshus, industri- och förvaltningsbyggnader, skolor, kyrkor, universitet och representationsbyggnader. Alla i boken förekommande elementsystem visas i ord och bild samt — så långt det varit möjligt — med vertikala detaljsektioner och planritningar.

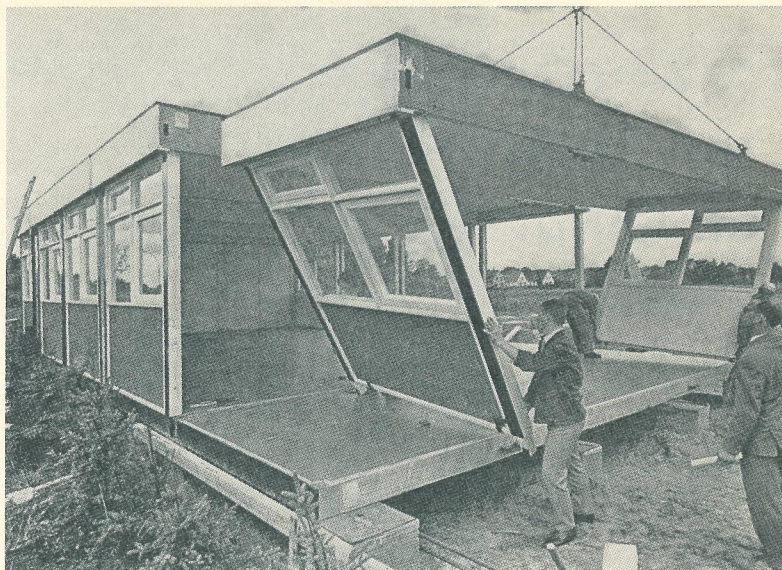
Redan 1964 gav författaren — Oberregierungsbaurat Dipl.-Ing. W. Meyer-Bohe — ut en bok, "Prefabricering", som visade det dåtida byggläget med prefabricerade delar. Den stora efterfrågan denna första sammanfattande framställning rönle föranledde författaren och förlaget — Vulkan-Verlag, Essen — att ge ut en andra utgåva, som alltså erhållit titeln "VORFERTIGUNG, Atlas der Systeme".

"Atlas der Systeme" är i stort sett en dokumentation av den senaste utvecklingen inom elementbyggeri samtidigt som man kan skönja den kommande elementtrenden Europa runt.

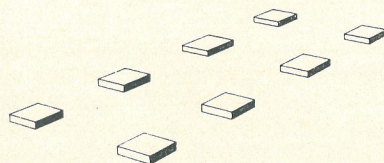
"Prefabriceringen hör till de aktuella bygguppgifterna i vår tid.

En såväl teknisk som estetisk klar lösning avtecknar sig redan nu i början, men är inte på långt när uppnådd ännu.

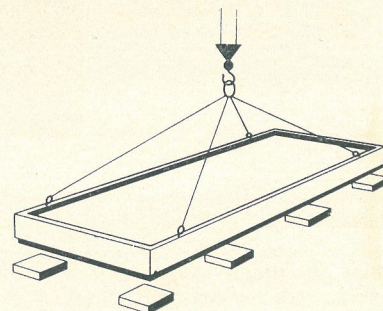
Orsakerna till den snabba utvecklingen och ökningen av prefabriceringen ligger i de ingenjörsmässiga förutsättningarna, de konstruktiva möjligheterna, rationaliseringstvävet, de samhällsociala förändringarna efter andra världskriget, bristen på arbetskraft, den sociala höjningen av industriarbetet osv.", skriver bl. a. författaren i introduktionen till boken.

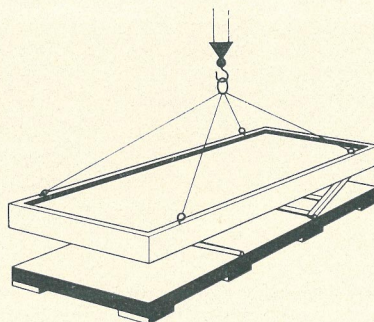
Utfällning av sidoväggarna.

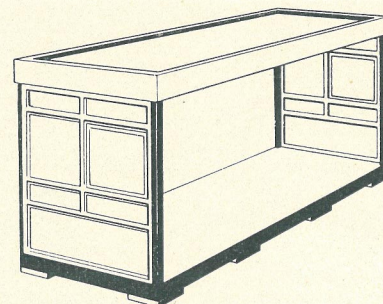
Utplacering av fundament.

Placering av hopviktt rumsenhet.

Uppflyttning och utfällning av sidoväggarna.

Fixering av taket.

System TERRAPIN, England, heter o:anstående elementsystem, som tillverkas av F:ä Bischoff, Bremen, och Terrapin Ltd., Bletschley, England. Systemet, som vi funnit både intressant och roligt, är prov på ett av de många avancerade elementbyggnationer, som förekommer Europa runt. System Terrapin redovisas enligt följande i Vorfertigung, Atlas der Systeme:

KONSTRUKTION

Helt färdigställda rumsenheter bestående av tak, golv och sidovägg med en grundyta av 7,50x2,50 m. Enheterna viks ihop, staplas på varandra och transporteras till byggnadsplatsen där de ställs på fundament.

För monteringen, som bara tar några minuter i anspråk, krävs fyra man och en mobilkran.

Varje sidovägg består av två vertikala stöd med separat utfackningsvägg som kan levereras med fönster, överljus och dörrar.

YTTERVÄGGAR

13 mm lamellträ
60 mm mineralull
luftspalt
bärande ramverk av trä
5 mm asbestcementplatta

INNERVÄGGAR

Flyttbara lättväggar

GRUNDLÄGGNING

Fundament av betong

TAK

Takenheten har liksom golvenheten en bärande konstruktion bestående av lamellträ på ramverk, översidan är täckt med 8 mm spårrfaner och undersidan med 5 mm asbestcement. Skarvarna tätas med täcklister. Taken lutar åt ett håll och takkanterna är försedda med lister av metall. Isoleringen består av 60 mm mineralull.

PRODUKTIVITET

300 m²/dag

VORFERTIGUNG

Atlas der Systeme

av Dipl.-Ing. W. Meyer-Bohe

Under medverkan av

Dipl.-Ing. Kuhlmann, Kiel; Dipl.-Ing. Mischek, Wien; G. Hoffner, Paris; L. Foulquier, Paris.

192 sidor, 650 bilder

Pris: DM 66:—

Förlag:

Vulkan-Verlag, Dr W. Classen, Essen

1 1/2-STENS BÄRANDE VÄGGAR I NYTT KONTORSKOMPLEX FÖR SANDVIKENS JERNVERK

Av arkitekt Karl G. H. Karlsson, Stockholm

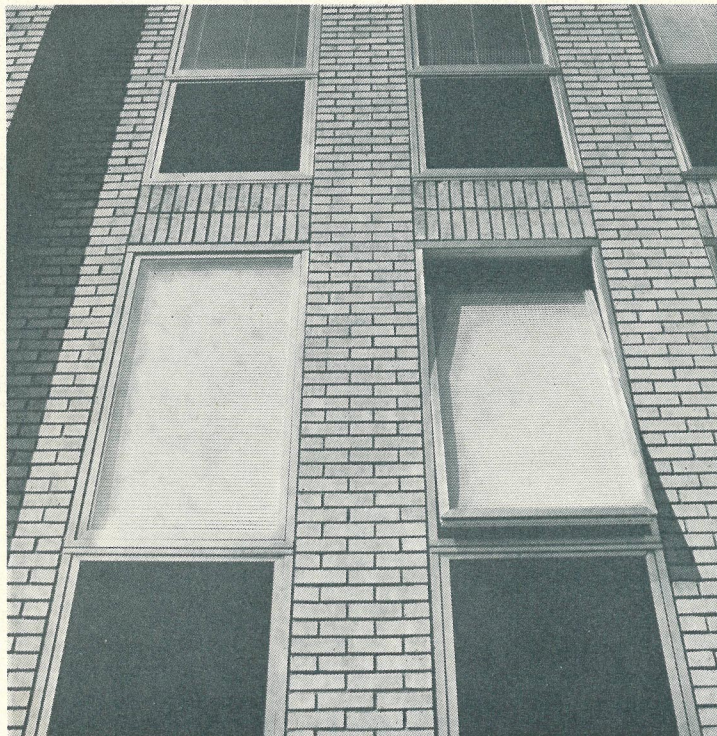
Sandvikens Jernverk representerar en erfaren byggherre och har funnit att tegel är det mest lämpliga och ekonomiska material med tanke på underhållsfrihet såväl ut- som invändigt. Därför var det helt naturligt att, när en större central kontorskoncentration skulle ske inom verket, denna utformades dels såsom kontorslandskap och dels att grundmaterialet skulle utgöras av fasadtegel i största möjliga utsträckning.

Den långsträckt kontorsform i tre våningar man här funnit lämplig visade sig också möjlig att utföra med bärande väggar av $1\frac{1}{2}$ -stenstegel. Detta material medger tre våningar utan främmande förstärkningsanordningar i den modul som här var. På förslag av oss valdes Baras tegel och med tanke på ortens skickliga murare

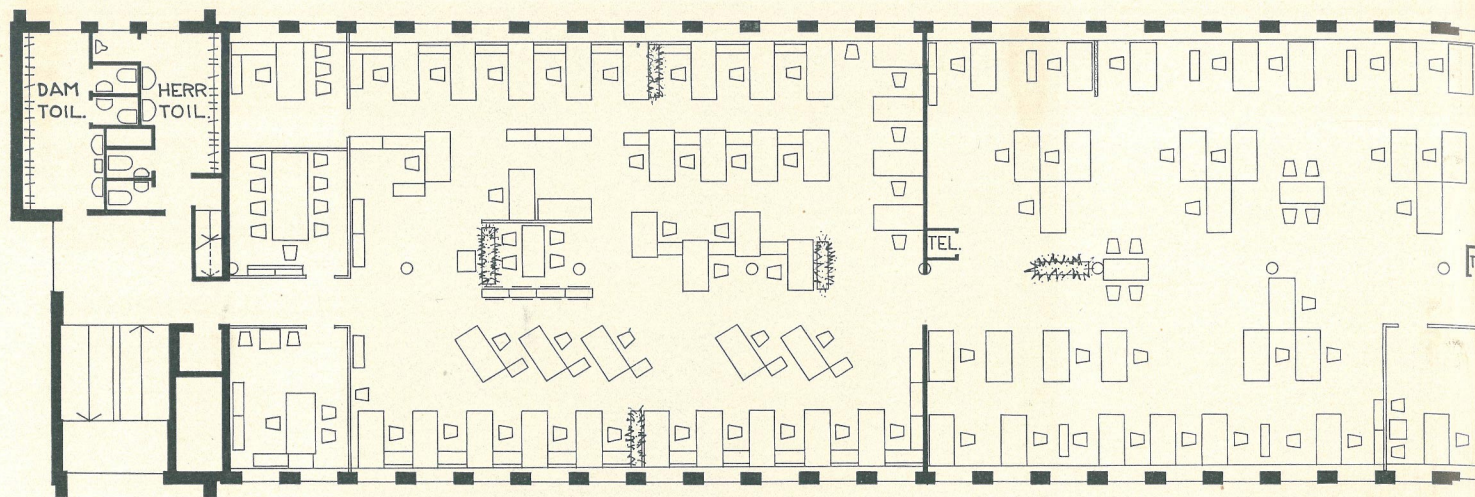
förväntade man sig ett förstklassigt hantverk — vilket också blev fallet.

I trapphusen har man även använt samma tegel och mitt för trapploppen har använts 64-håls diagonaltegel för mönsterverkan och ljuddämpning. Gavelskivorna är skalmurar med värmeisoleri-
ning av 60 mm mattor. Bjälklagen består av en 80 mm tjock platsgjutna platta mellan betongbalkar vilka i sig innehåller all kanalysering för ventilationssystem, elkanaler etc.

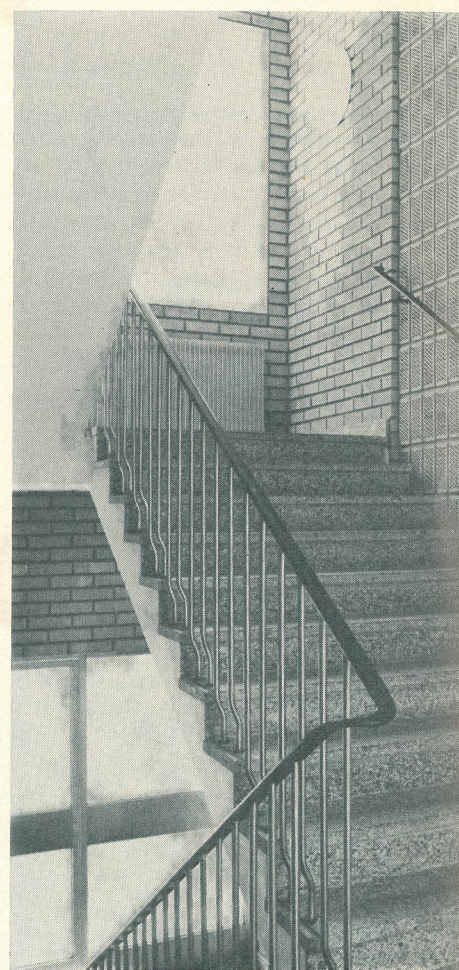
Fönsterpartierna, som inkluderar bröstning, är utförda av rostfria profiler i högsta kvalitet av järnverkets egen produkt för att ut-
röna och prova det rostfria materialets lämplighet som fönsterbågsbeklädnad i ett atmosfäriskt ovänligt klimat. Hittills har resultatet utfallit till full belåtenhet.

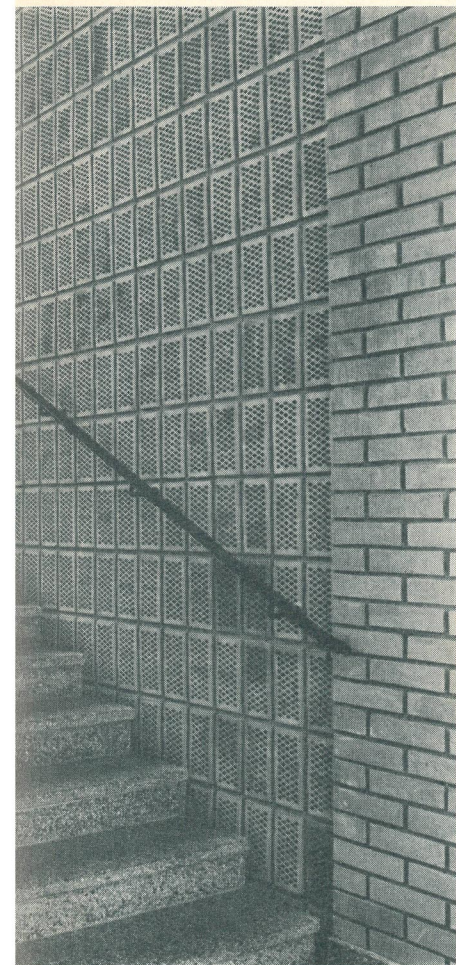
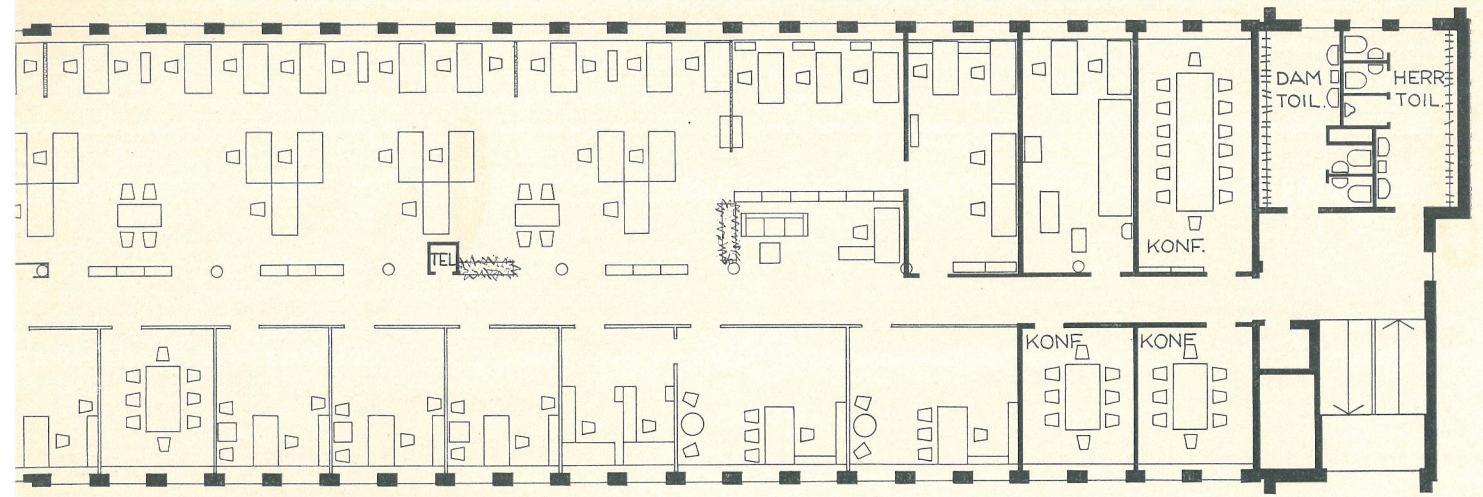

1¹/₂-STENS BÄRANDE VÄGGAR...

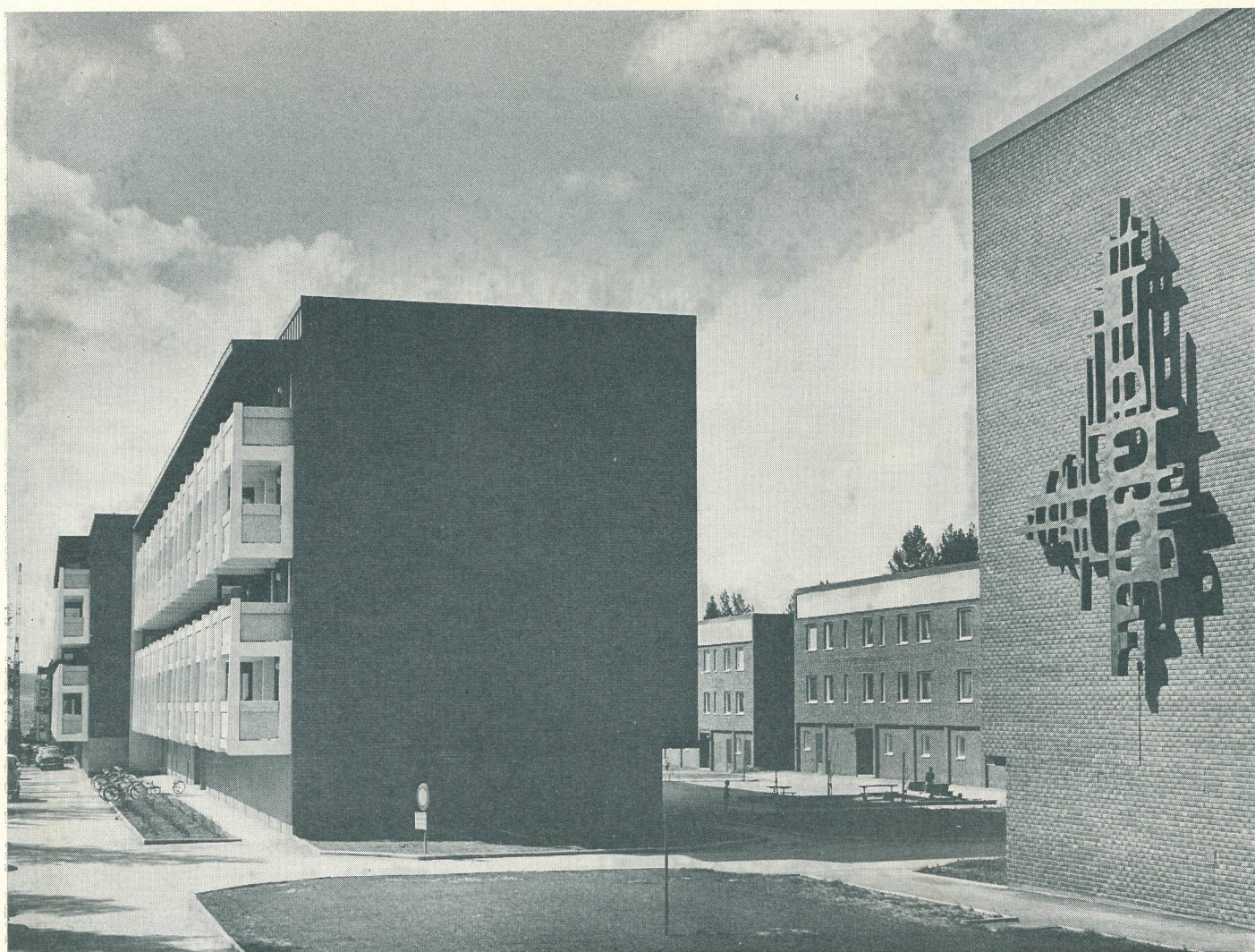
VÅNINGSPÅN 2 TRAPPOR

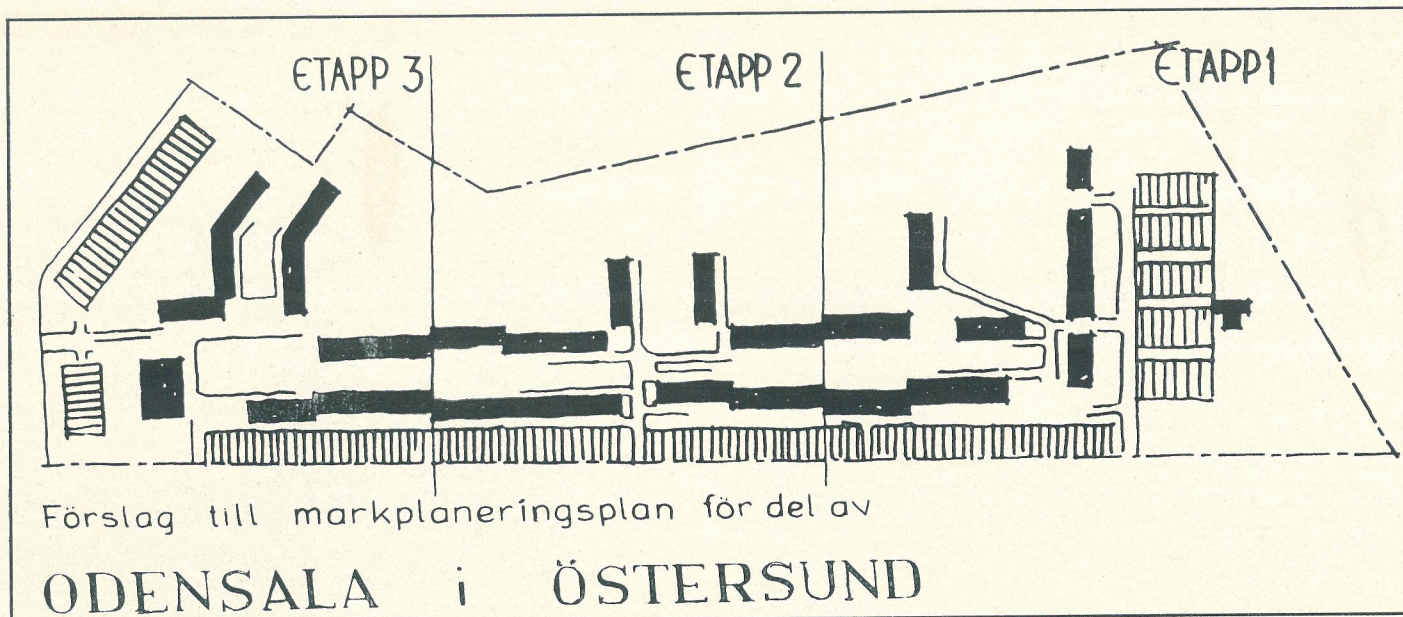

NY STADSDEL I TEGEL VID STORSJÖN

Av arkitekt SAR Lars Rimfors,
Svenska Riksbyggen, Göteborg

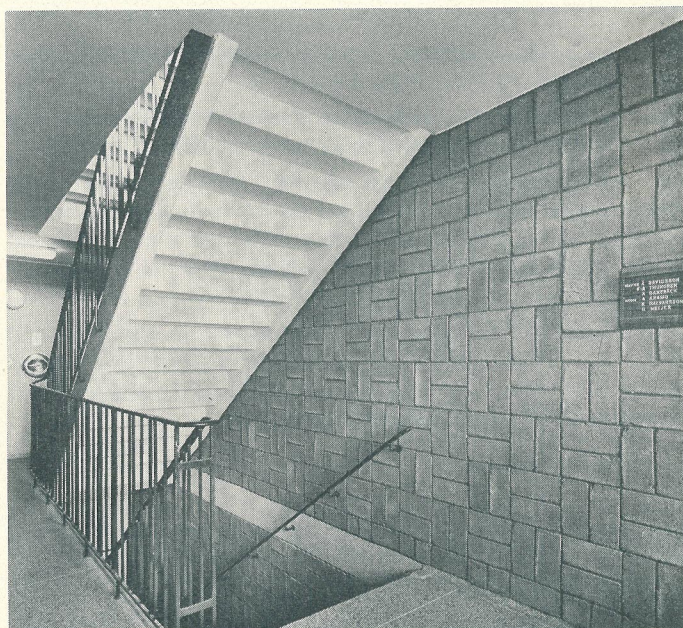

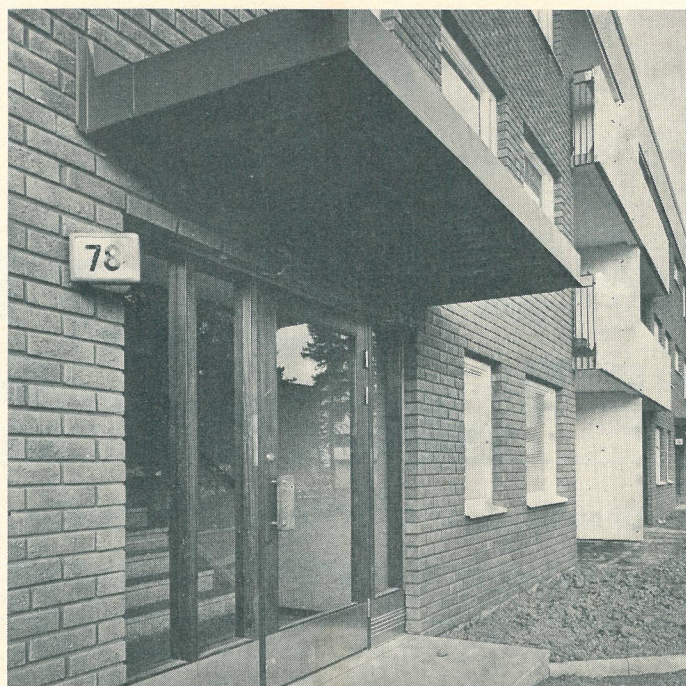
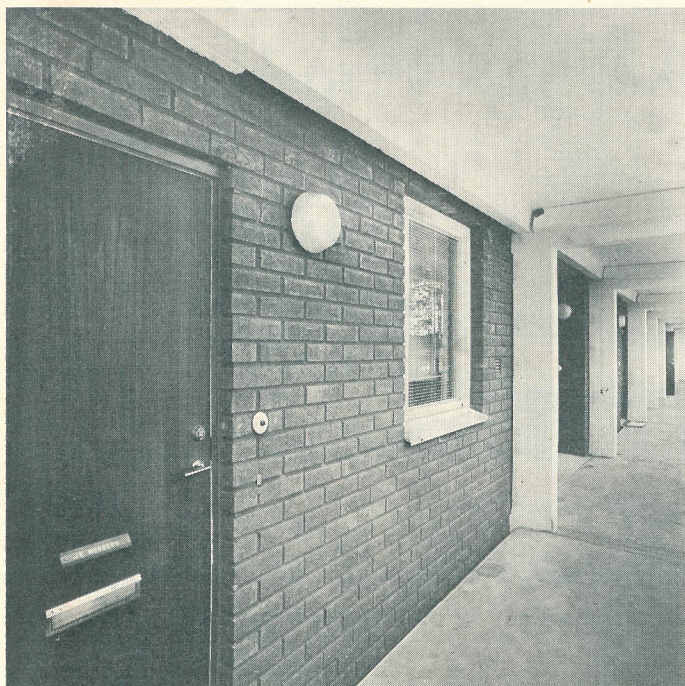
Stadsdelen Odensala är belägen öster om och i omedelbar anslutning till stadens södra infart. Området utgöres av en svag västerslutning med vacker utsikt över Storsjön, vid klar sikt, fjällen i bakgrunden.

Idén och utformningen av stadsplanen har stadsarkitekten i Östersund, Bo Larsson till upphovsman och bygger på fullständig trafikdifferentiering. Sålunda har ett gångstråk förlagts mellan två rader hus där den östra raden består av fyra bostadsvåningar med loftgångar på en källare helt över mark. Den västra inre husraden består av trevåningshus där en del av husets bottenvåning används som förrådsutrymmen.

Gångstråket som är den centrala tanken i stadsplanen innehåller lekplatser för de mindre barnen och mindre planterade ytor. I söder avslutas gångstråket med ett torg och en butiksanläggning. För övrigt torde illustrationsplanen tala för sig själv. I förbigående vill jag nämna att området gränsar till en av de mest välordnade och vackraste campingplatser jag sett. Den är utförd och drivs av Östersunds stad.

Odensalaområdet har Riksbyggens bostadsrättsförening Östersundshus nr 17 och Stadens kommunala stiftelse som byggherrar med ca 300 resp. 140 lägenheter. Byggmetoden är helt traditionell

med vissa inslag av elementbyggeri, detta senare gäller loftgångar, balkongräcken och vissa bröstningar m. m.

Fasadmaterialet är till största delen 1/2-stens högrött sandat tegel från Vålbacken, den traditionella tegelleverantören i Östersund.

Från min utgångspunkt sett har man här i Odensala fått en växelverkan mellan tegel och betong där de två materialen stöder varandra på ett fint sätt och gör hela området lite mindre monotont än det skulle ha blivit med enbart det ena eller det andra materialet.

Trapphusen, som är varma, i loftgångshusen är ju utsatta för hårt slitage har invändigt en beklädnad med fulltegel på högkant. Mellan detta tegel och den trappomslutande betongväggen ligger en mineralullsskiva för ljudisoleringens skull.

Foto: Teve-bild, Östersund

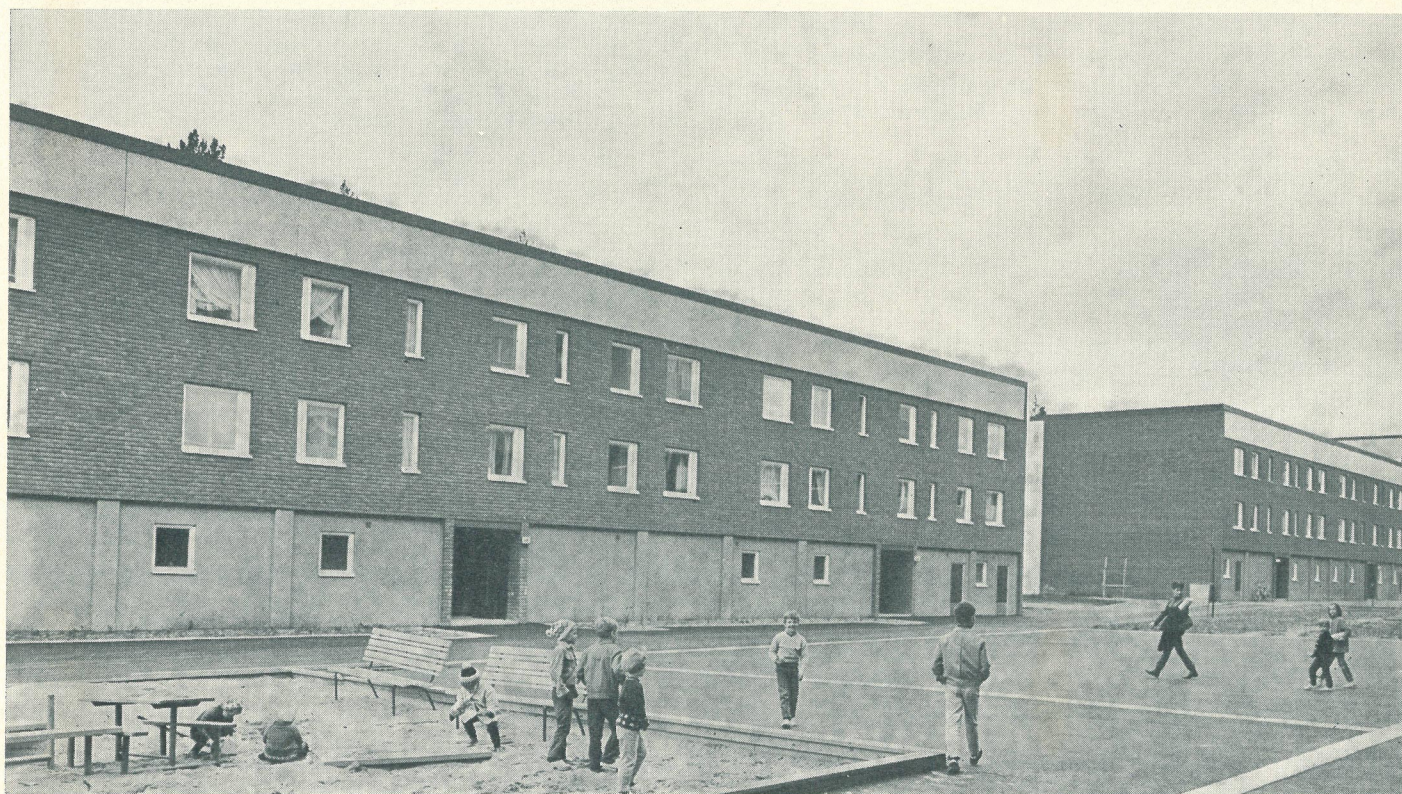
Projektering: Svenska Riksbyggens projekteringskontor i Sundsvall

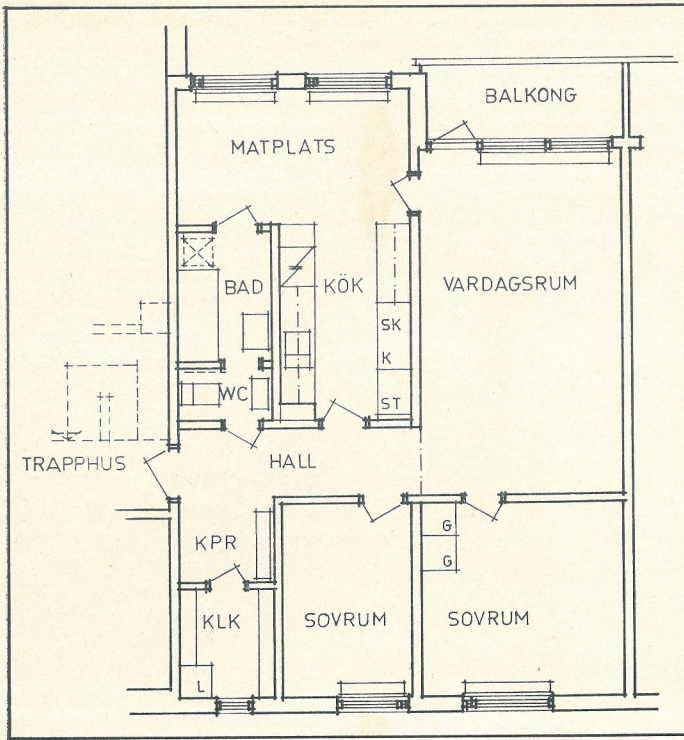
Statiska konstruktioner: Civiling. Lennart Degerholm

VVS-konstruktioner: Ing. Tord Gamsell

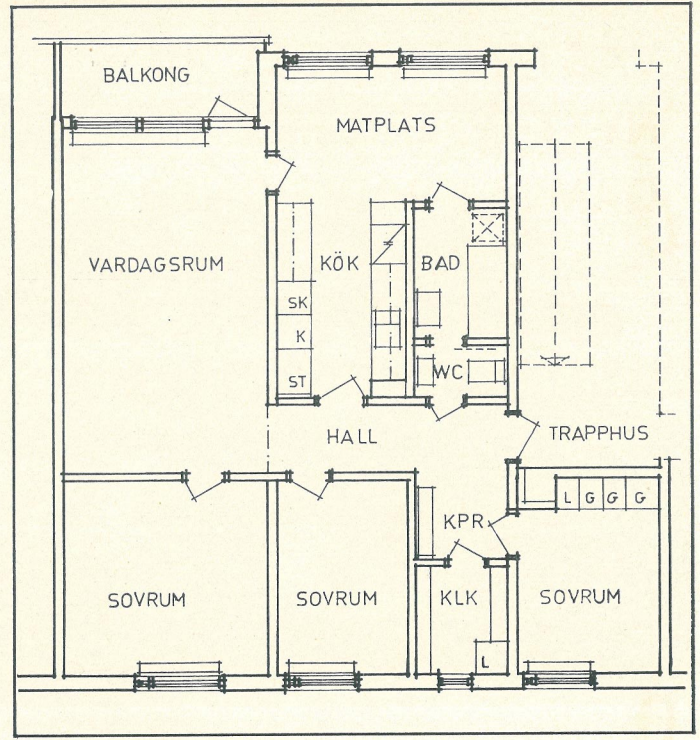
El: Ing. Sven Karlsson

Entreprenör: Byggnadsfirman Håkansson och Lindström AB, Östersund

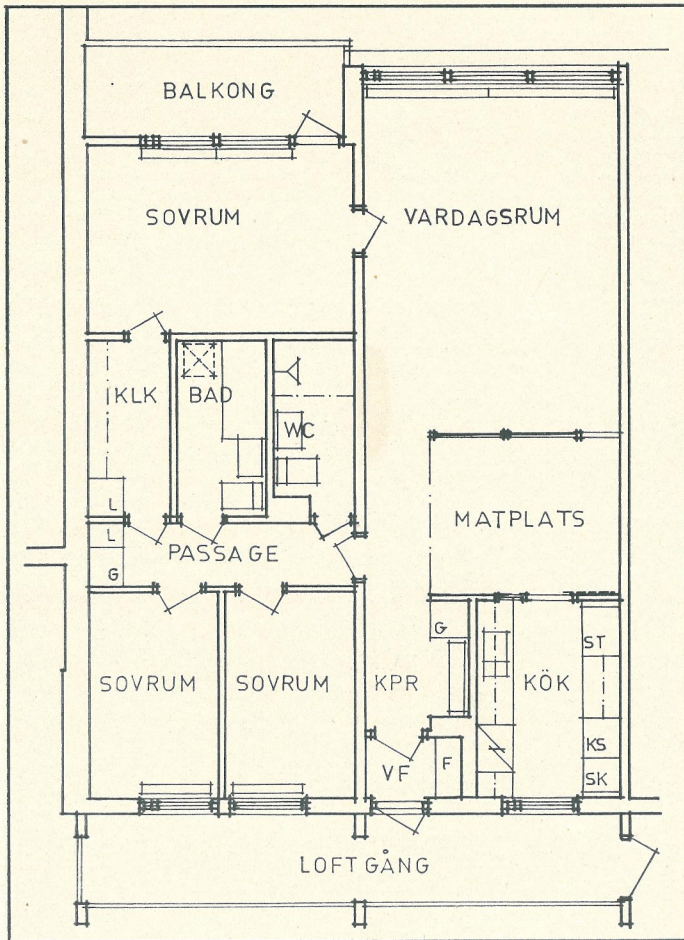

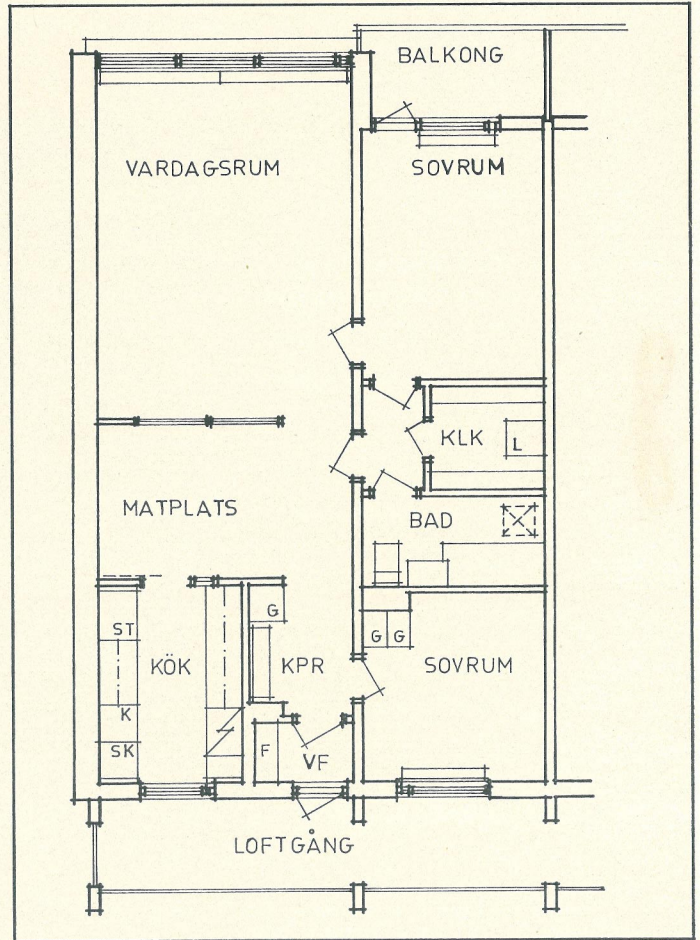
Lamelllägenhet, 3 RK
Lägenhetsyta, 80,0 m²

Lamelllägenhet, 4 RK
Lägenhetsyta 89,1 m²

Loftgångslägenhet, 3 RK
Lägenhetsyta 78,9 m²

Loftgångslägenhet, 4 RK
Lägenhetsyta 93,4 m²

**VÄSTGÖTATEGEL AB —
NYTT BOLAG MED
GAMLA TRADITIONER**

Jan-Evert Ström visar upp ett av de många tegelprover, som konsumenten har att välja på.

VD för Västgötategel AB är direktör Kurt Ericson.

Många tror kanske att Västgötategel AB är ett helt nytt försäljningsbolag på den svenska tegelmarknaden. Och i viss mån är detta riktigt eftersom sju av de större tegeltillverkarna i Skaraborgs län bildade bolaget 1967. Men detta samarbete bruken emellan började redan 1942 då en ekonomisk förening — Tegelkontoret i Skövde — bildades. Det är alltså denna förening som i fjol övergick i bolagsform och fick namnet Västgötategel AB. Ett nytt bolag med gamla tegeltraditioner, med andra ord. Västgötategel AB kommer i samband med att medlemmarna ökar sin produktion att vidga sitt försäljningsområde. Från att tidigare ha varit en försäljningscentral för tegel i västra Sverige kommer försäljningsområdet i fortsättningen att omfatta hela landet. Tillgången på kvalitetsleror i Västergötland har gjort att västgötbrukens tegelprodukter fått en mycket god klang inom landet. Bruksnamn som **Almnäs**, **Mariesjö** och **Skara** är kända för sitt fasadtegel av högsta kvalitet. **Hålltorp**, **Kvänum**, **Korsberga** och

Mariedal är bruk som har mångårig erfarenhet av tegel och helt följer nutidens krav på konstruktionstegel och dräneringsrör.

Ett resultat av den produktutveckling som förekommer vid tegelbruken i Västergötland är de prefabricerade element helt i tegel som tillverkas vid elementfabriken vid Skara Tegelbruk. Elementfabriken — den första i Europa som tillverkar tegelement efter en nästan helautomatiserad produktstyrning — har krävt en enorm satsning.

Hos Västgötategel AB, som svarar för försäljningen av dessa tegelement, börjar man se resultat av denna satsning och redan nu har tegelement levererats till bostadshus, industribyggnader och skolor.

Foto: Stellan Berndtson, Skövde

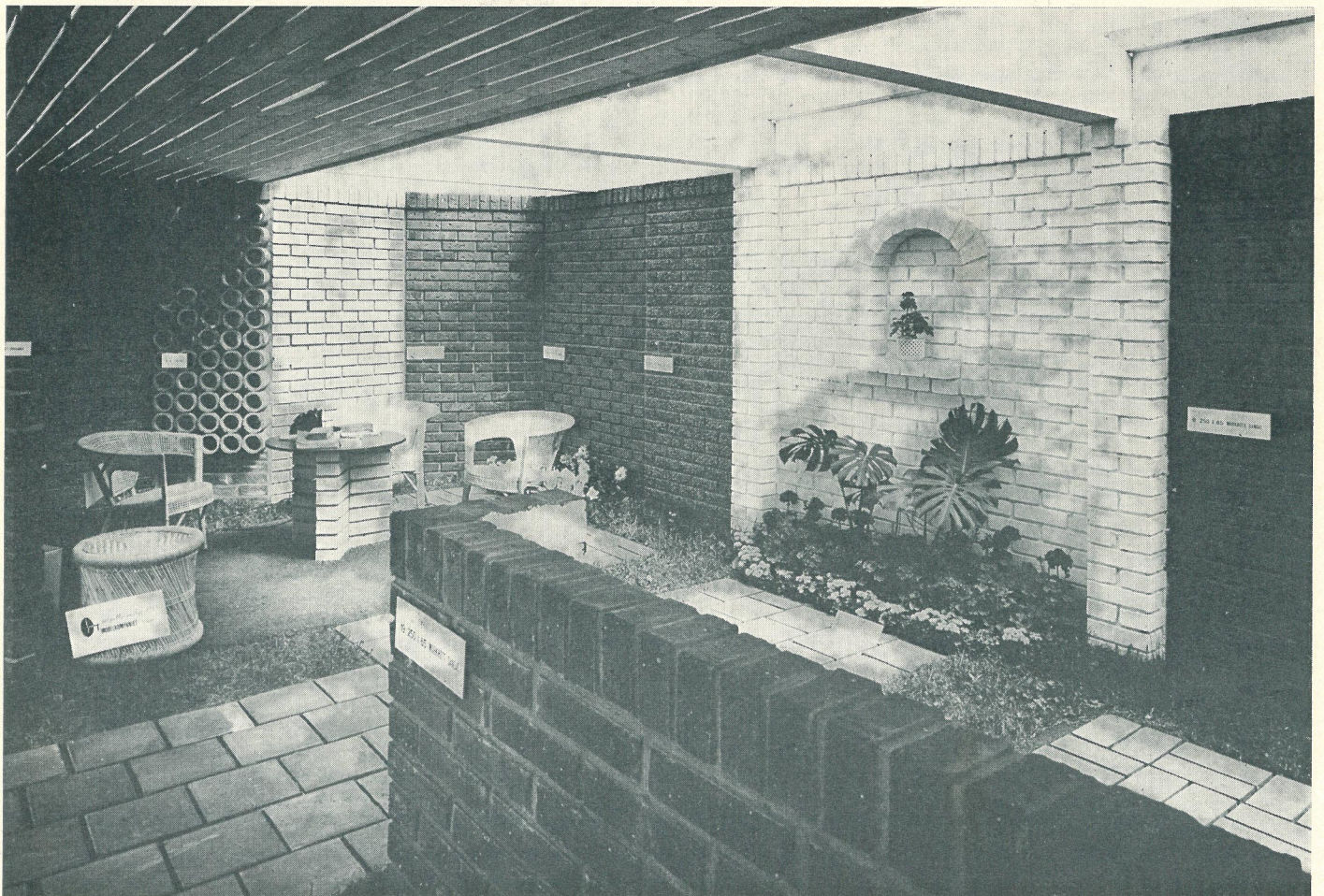
Karin Johansson svarar för bokföringen. Som sig bör är hennes — liksom övriga anställdas — rum tegelklädda.

SMAKFULL TEGELMONTER VID UTSTÄLLNINGEN R 68

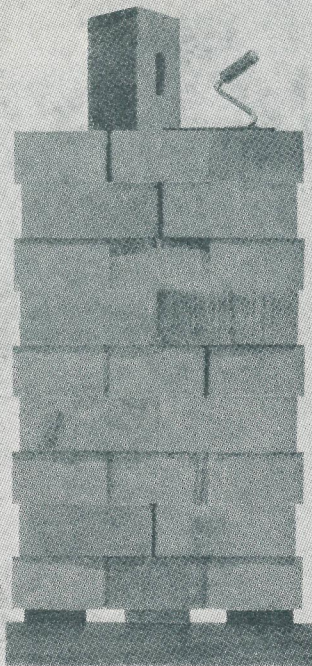
Givetvis fanns Västgötategel AB med vid Länsutställningen R 68 — den största satsning Skaraborgs län någonsin gjort för att visa upp sitt "ansikte" utåt. Som framgår av bilderna på denna sida var det en smakfull och trevligt inredd monter Västgötategel AB byggt upp på en mycket

central plats på utställningsområdet i Skövde. Alla de produkter som försäljningsbolaget kan erbjuda sina kunder fanns naturligtvis med och intresset från besökarnas sida för denna tegelmonter var inte att ta miste på.

20 TEGEL

TEKNISK INFORMATION NR 20 TEGEL TEGELINDUSTRINS CENTRALKONTOR STOCKHOLM 1967-68

Tegelindustrins informationsbroschyr med sitt verkligt fängslande omslag och innehåll med riktig och saklig information utgör ett toppexempel på en god trycksak.

Bilderna nertill representerar bottenläget av vad man hittar i broschyrfloran. Teckningen av sökaren är under all kritik. Vill köpa ett exemplar av denna broschyr, vänligen kontakta Tegelindustrins Centralkontor.

(BYGGNADSINGENJÖREN 3/1968)

”... riktig och saklig information ...”

”... toppexempel på en god trycksak ...”

VI HAR FLER:

Serien Teknisk information

nr 2 ÖPPNA SPISEN
Funktion och principlösningar, 27 sid., 93 ill.	nr 33 20-TEGEL
Tekniska data med tonvikt vid ljudisolering, folder
nr 11 TEKNISKA DATA FÖR TEGEL OCH TEGELKONSTRUKTIONER
Behandlar bl. a. teglets allmänna egenskaper och konstruktionsföresättningar, 48 sid., 59 ill.	nr 34 TEGELBRUK OCH TEGELPRODUKTER
Uppgifter om tegelbruk anslutna till Sveriges Tegelindustriförening samt redovisning av Svensk Standard för tegel, dräneringsrör och taktegel, 10 sid., 20 ill.
nr 17 ATT BYGGA MED TEGEL
Praktiska råd och anvisningar vid villabygge, 36 sid., 65 ill.	nr 35 ARBETSTEKNIK VID TEGELBYGGE
Praktiska instruktioner om murnings- och andra tegelarbeten, 60 sid., 192 ill.
nr 22 TEGELKONSTRUKTIONER
Principlösningar för olika väggdetaljer samt väggmått och förband, 36 sid., 134 ill.	nr 36 TEGEL INTE BARA ETT FASADMATERIAL...
Data om tegelstenar och ytterväggskonstruktioner i enlighet med Svensk Byggnorm 1967, folder
nr 31 TAKTEGEL — TEGELTAK
Materialredovisning, konstruktionsdetaljer och praktiska anvisningar, 32 sid., 96 ill.	

Ovanstående informationsmaterial kan beställas från närmaste till Tegelindustrins
Centralkontor anslutet tegelbruk, försäljningsbolag eller direkt från

TEGELINDUSTRINS CENTRALKONTOR

Drottninggatan 99, 113 60 STOCKHOLM · Tel. 08/23 16 90

Tegel talar!

Svenska Dagbladets nya hus i Stockholm är en av 60-talets mest uppmärksammade affärsbyggnader. Arkitekt SAR Anders Tengbom. Byggföretag: Bygg-Oleba, Olle Engkvist AB.

Tänk i tegel!

Tegel talar för sig själv – men det är Ni som tänker på det! Ni tänker på att tegel är ett oöverträffat naturligt byggelement. Ni tänker på att i Sverige liksom över hela världen hävdar sig tegel för ökad byggkvalitet. Ni tänker i tegel både för ny vision, ekonomisk funktion och förnämlig tradition.

Tegelbrukens Försäljnings AB är en försäljningsorganisation för flertalet tegelbruk i Stockholm, Uppsala, Västmanland och Södermanlands län. Vi står gärna till tjänst med närmare upplysningar.

Tegelbrukens Försäljnings AB

Norrländsgatan 11 • Stockholm C • Telefon 08/23 31 15

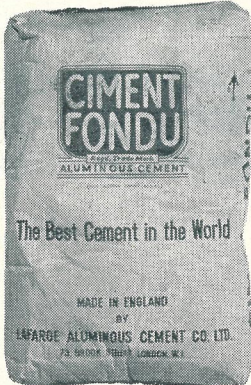

CIMENT FONDU

snabbbetong

härdnat på **24** timmar

aluminatcement

CIMENT FONDU

aluminatcement

för:
Snabbbetong.
Eldfast betong
upp till 1350°C.
Värmeisolerande
betong.
Syrastfast betong.
Samma cement
med olika ballast-
material till fyra
olika betonger.

ALAG ballastmaterial

med

CIMENT FONDU

aluminatcement

för:

Slitstark, tät betong.
Eldfast upp till 1200°C.
Tryckhållfast (1000
kg/cm²).
Syrastfast, snabbhård-
nande.
Till industrigolv, ug-
nar, pannor, koks-
ramper m. m.

SECAR 250 högren vit

kalciumaluminatcement

för:

Snabbbetong eldfast upp
till 1800°C.
Hållfast mot slagg-
angrepp och förbrän-
ningsprodukter.
Ingen särskild för-
bränning.
Gjutes exakt till storlek
och form, fogfri,
sprickhållfast.

begär fullständiga data och anvisningar från

AKTIEBOLAGET INGENIÖRSFIRMAN

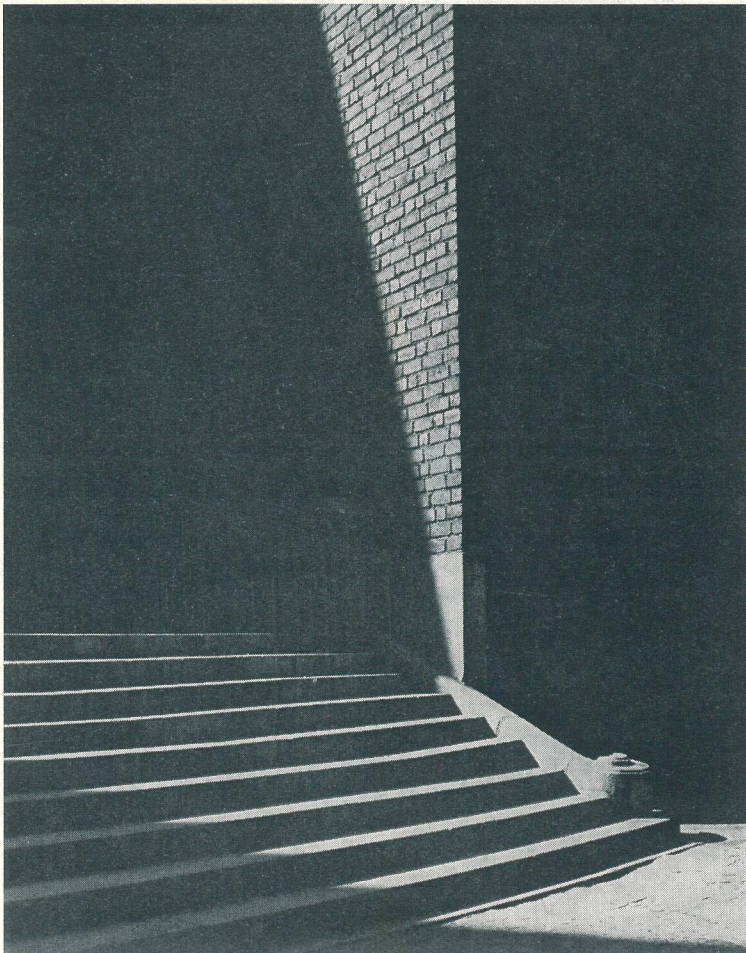
TITAN

STOCKHOLM 16. TEL. 08/23 26 00

Distriktsombud:

Larsson, Seaton & Co AB
Göteborg 1
Tel. 031/17 16 80

Skånska Tegelförsäljnings AB
Malmö 27
Tel. 040/18 00 40

Man väljer tegel

— det keramiska byggmaterialet
av bränd lera

Där man tänker på god
byggekonomi och värde-
sätter stil och skönhet
väljer man TEGEL från

VÄSTGÖTATEGEL AB

En central för TEGEL i västra Sverige

Telefon 0500/158 07, 150 73, 158 73

TORGGATAN 17 - SKÖVDE

**Vid behov
av trycksaker
vänd Eder
med förtroende
till dessa**

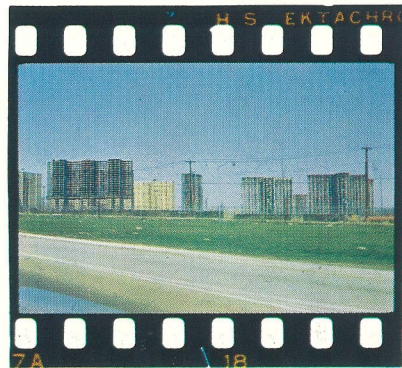
TVÅ samarbetande

FÖRETAG med toppmodern utrustning

FÖR BOKTRYCK

AB R.W. STATLANDER · STELLAN STÅL BOKTRYCKERI AB

25-våningshus i tegel!

Nej, inte i Sverige.
Bilderna är tagna utanför New York.
I förbifarten från bilen.
Som gammal tegelman får man
stora kamera-skälvan
när man ser ett helt bostadsområde
för 100.000 människor
med tegel i alla väggar.
Först stålstommar.
Sedan tegel. Tegel!

Vi hyser inte några större
förhoppningar om att nånsin
få fästa samma bild på plåten
i vårt land.
Men ett tolvvåningshus
skulle väl någon i alla fall
kunna sträcka sig till.
Ah, grabbar, va?

AB Tegelcentralen i Skåne

Malmö 040/734 20
Göteborg 031/27 21 40
Jönköping 036/16 35 20

Skall man vara stor länge
måste man vara bra.

Dom här två blir bara större.
Och större.

Nya Gullex ABCD är universalbindemedlet.
Blandas 1:7 i murbrukskvalitet C.

Färgad Gullex ger genomfärgad fog
i ett arbetsmoment. Begär färgkarta!
Tips: Färgad Gullex nr S20, Vitgrå,
är speciellt avpassad för kalksandsten.

Gullhögens Bruk Skövde, tel 0500/10620.